

Maahanmuuton tilannekatsaus

1/2016

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 21/2016
Maahanmuutto

Maahanmuuton tilannekatsaus

1/2016

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 21/2016
Maahanmuutto

Sisäministeriö

ISSN 2341-8524

ISBN 978-952-324-098-8 (PDF)

Taitto: VNHY/Tietotuki- ja julkaisuyksikkö/Anitta Tärkkan

Valokuvat:

Etukansi: Vastaanottokesku: SPR/Jussi Vierimaa, Lapsiryhmä: Rodeo, Jalkapalloilijat: Sisäministeriö

Sivu 11: SPR/Jussi Vierimaa

Sivu 13: Lehtikuva/Roni Rekomaa

Sivu 14: Sisäministeriö

Sivu 15: Lehtikuva/Antti Aimo-Koivisto

Sivu 17: Rodeo

Helsinki 2016

Sisäministeriö

KUVAILEHTI

Julkaisu päivämäärä: 22.6.2016

Tekijät: Sisäministeriö

Julkaisun laji: Tilannekatsaus

Julkaisun nimi: Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2016

Tiivistelmä: Vuoden 2015 syksy yllätti paitsi Suomen myös koko Euroopan. Turvapaikanhakijoiden määrä Euroopassa kasvoi ennätyksellisesti, ja Suomestakin turvapaikkaa haki yli 32 000 ihmistä. Luku oli eurooppalaisittain neljänneksi suurin väestömäärään suhteutettuna. Poikkeuksellinen tilanne haastoi viranomaisia, mutta osoitti, että Suomessa viranomaisten yhteistyö toimii. Nyt turvapaikanhakijoiden määrä näyttää pienentyneen lähes edellisvuosien tasolle, mutta määrän kasvuun on silti varauduttava. Hakijamäärän ennustaminen on osoittautunut hyvin vaikeaksi.

Hallitusohjelman mukaisesti sisäministeriössä on vireillä turvapaikkamenettelyyn ja laillisen maahanmuuton edistämiseen liittyviä hankkeita, joilla pyritään vastaamaan muuttuneeseen toimintaympäristöön ja muissa EU-maissa tapahtuvaan kehitykseen.

Suomi kannattaa eurooppalaisen ratkaisun löytämistä turvapaikanhakijakriisiin ja on hoitanut oman osuutensa yhdessä sovituihin toimenpiteisiin, kuten turvapaikanhakijoiden siirroista EU-maiden välillä. Euroopan komissio on esittänyt muutosehdotuksia, joita se pitää tärkeinä muuttoliikekriisin ratkaisemiseksi.

Osana ratkaisua Suomi pitää välttämättömänä tehokasta palautuspolitiikkaa ja osallistuu aktiivisesti palautuspolitiikasta käytävään keskusteluun Euroopan unionissa. Palautusten tehostamiseen panostetaan myös kansallisesti, ja lähtömaiden kanssa käydään kahdenkeskisiä palautusneuvotteluja. Samaan aikaan vapaaehtoisesti palanneiden turvapaikanhakijoiden määrä on kasvanut merkittävästi, ja heitä arvioidaan olevan jo useita tuhansia.

Maahanmuuttovirasto on panostanut turvapaikkaprosessin nopeuttamiseen muun muassa keskittämällä turvapaikkamenettelyn tehtäviä muilta viranomaisilta Maahanmuuttovirastolle, edistämällä sähköistä asiointia ja tehostamalla päätöksentekoa. Kustannusten hillitsemiseksi Maahanmuuttovirasto on sopeuttanut vastaanottokeskusten kapasiteettia vastaamaan turvapaikanhakijoiden määrää. Iso merkitys on myös sillä, kuinka nopeasti oleskeluluvan saaneet henkilöt siirtyvät vastaanottokeskuksista kuntiin ja kielteisen päätöksen saaneet henkilöt saadaan palautettua takaisin lähtömaihinsa.

Maahanmuuton tilannekatsaus kokoaa yhteen ajankohtaisia maahanmuuttoa koskevia asioita politiikan valmistelun ja lainsäädännön näkökulmasta. Katsaus on laadittu sisäministeriön maahanmuutto-osastolla.

Avainsanat: turvapaikanhakijat, pakolaiset, EU-politiikka, lainsäädäntö, tilannekuva

Muut tiedot: Julkaisu on saatavana PDF-tiedostona osoitteesta www.intermin.fi/julkaisut.

Sarjan nimi ja numero: Sisäministeriön julkaisu 21/2016

ISSN: 2341-8524

ISBN: 978-952-324-098-8 (PDF)

Kokonaissivumäärä: 20

Kieli: Suomi

Jakaja: Sisäministeriö

Kustantaja: Sisäministeriö

Inrikesministeriet

PRESENTATIONSBLAD

Utgivningsdatum: 22.6.2016

Författare: Inrikesministeriet.

Typ av publikation: Lägesrapport

Publikation: Lägesrapport om migrationen 1/2016.

Referat: Hösten 2015 överraskade förutom Finland också hela Europa. Antalet asylsökande ökade exceptionellt mycket i Europa, och över 32 000 människor sökte asyl också i Finland. Siffran var fjärde störst i Europa i förhållande till folkmängden. Den exceptionella situationen utmanade myndigheterna men visade att myndighetssamarbetet fungerar i Finland. Nu verkar det som om antalet asylsökande har minskat nästan till förra års nivå, men man måste i vilket fall som helst förbereda sig på att antalet ökar. Det har visat sig vara mycket svårt att förutse antalet sökande.

I enlighet med regeringsprogrammet pågår vid inrikesministeriet projekt kring asylförfarandet och främjandet av laglig invandring genom vilka man strävar efter att reagera på den ändrade omgivningen och utvecklingen i andra EU-länder.

Finland stöder syftet att finna en gemensam europeisk lösning på asylsökandekrisen och har skött sin egen andel av de åtgärder som man kommit överens om tillsammans, såsom omplaceringen av asylsökande mellan EU-länder. Europeiska kommissionen har lagt fram ändringsförslag som den anser vara viktiga för att lösa migrationskrisen.

Finland anser att en effektiv återvändandepolitik är en nödvändig del av lösningen och deltar aktivt i diskussionen om återvändandepolitik i Europeiska unionen. Satsningar på att effektivisera återsändanden görs också nationellt, och bilaterala förhandlingar om återsändanden förs med utreseländerna. Samtidigt har antalet asylsökande som återvänt frivilligt ökat väsentligt och de uppskattas redan vara flera tusen till antalet.

Migrationsverket har satsat på att snabba på asylprocessen bl.a. genom att koncentrera uppgifter som anknyter till asylförfarandet från andra myndigheter till Migrationsverket, främja elektroniska tjänster och effektivisera beslutsfattandet. För att stävja kostnaderna har Migrationsverket anpassat kapaciteten vid förläggningarna så att den motsvarar antalet asylsökande. Också det hur snabbt de personer som fått uppehållstillstånd förflyttas från förläggningar till kommuner och de personer som fått avslag på sin ansökan återsänds till utreseländerna är av stor betydelse.

Lägesrapporten om migrationen samlar ihop aktuella migrationsfrågor med tanke på beredningen av politik och lagstiftningen. Rapporten har utarbetats vid inrikesministeriets migrationsavdelning.

Övriga uppgifter: Publikationen finns på finska i PDF-format på www.intermin.fi/publikationer.

Seriens namn och nummer: Inrikesministeriets publikation 21/2016

ISSN: 2341-8524

ISBN: 978-952-324-098-8 (PDF)

Sidoantal: 20

Språk: Finska

Förläggare/utgivare: Inrikesministeriet

Ministry of the Interior

DESCRIPTION

Date 22.6.2016

Authors: Ministry of the Interior

Type of publication:

Title of publication: Migration Review 1/2016

Abstract: The autumn of 2015 caught not only Finland but also the whole of Europe by surprise. The number of asylum seekers rose to record levels in Europe, and over 32,000 people applied for asylum in Finland. This number was the fourth largest in Europe in relation to our population. The exceptional situation was a challenge to the authorities, but it showed that their cooperation is working well. Now it seems that the number of asylum seekers has dropped almost to the same level as in previous years, but we still have to prepare for an increase in asylum seekers. It has proven very difficult to predict the number of applicants.

In accordance with the Government Programme, the Ministry of the Interior has launched projects relating to the asylum procedure and the promotion of legal migration. These projects are aimed at responding to the changes in the environment and developments in other EU Member States.

Finland supports a common European solution to the asylum seeker crisis, and we have done our part in carrying out agreed measures, such as relocation of asylum seekers within the EU. The European Commission has proposed a number of amendments that it considers important for solving the migration crisis.

Finland is of the opinion that an effective return policy is an essential part of the solution, and therefore, we are actively involved in discussion on return policy within the EU. Attention will be given to enhancing the effectiveness of returns at the national level too, and bilateral negotiations on return issues will be conducted with countries of origin. At the same time, there has been a significant increase in the number of asylum seekers who have returned voluntarily, and it is estimated that there are already several thousands of them.

The Finnish Immigration Service has invested in speeding up the asylum process, for example by centralising the asylum procedure duties of other authorities into the Finnish Immigration Service, by promoting e-services and by enhancing decision-making. To curb costs, the Finnish Immigration Service has adjusted reception centres' capacity to correspond to the number of asylum seekers. It also makes a big difference how fast the people who have been granted a residence permit are transferred from the reception centres to municipalities and how quickly those who have received a negative decision are returned to their countries of origin.

In drawing up this review, current migration issues from the point of view of policy formulation and legislation were compiled. The Migration Department at the Ministry of the Interior prepared the review.

Distribution: Web pages PDF:

http://www.intermin.fi/en/current_issues/publications

Series and publication number: Ministry of the Interior publications 21/2016

ISSN: 2341-8524

ISBN: 978-952-324-098-8 (PDF)

Number of pages: 20

Language: Finnish

Published by: Ministry of the Interior

SISÄLLYSLUETTELO

1 YLEISKATSAUS MAAHANMUUTTOTILANTEeseen	9
1.1 Turvapaikanhakijoiden määrien ennustaminen vaikeaa	9
1.2 Suomen väkiluku vähenisi ilman maahanmuuttoa.....	10
2 MAAHANMUUTTOPOLITIIKALLA REAGOIDAAN MUUTTUNEeseen TILANTEeseen	11
2.1 Valmisteilla ennätysmäärä lakimuutoksia	11
2.2 Monet turvapaikanhakijat ovat poistuneet maasta vapaaehtoisesti.....	13
3 TURVAPAIKANHAKIJATILANTEEN TALOUDELLISET VAIKUTUKSET	15
4 EU-TOIMET	16
4.1 Euroopan muuttoliikeagenda	16
4.2 Suomi aktiivisena EU:n sisäisissä siirroissa	16
4.3 EU:n ja Turkin välinen yhteistyö	17
4.4 Euroopan turvapaikkalainsäädännön uudistaminen sekä tulevat ehdotukset.....	17
5 AJANKOHTAISIA TUTKIMUKSIA, SELVITYKSIÄ JA RAPORTEJA.....	18

1 Yleiskatsaus maahanmuuttotilanteeseen

1.1 Turvapaikanhakijoiden määrän ennustaminen vaikeaa

Vuonna 2015 Eurooppaan saapui yli 1,3 miljoonaa turvapaikanhakijaa. Tulijat saapuivat pääasiassa Turkin kautta lautoilla Kreikan saarille ja jatkoivat eteenpäin eri puolille Eurooppaa. Euroopan unionin alueelle eniten turvapaikanhakijoita saapui Syyriasta, Irakista ja Afganistanista. Monissa EU-maissa turvapaikanhakijoiden suuri määrä aiheutti merkittäviä haasteita, ja turvapaikkajärjestelmät toimivat ääri rajoilla. Myös Suomen turvapaikkajärjestelmä oli koetuksella poikkeuksellisessa tilanteessa. Viime vuosi osoitti, että turvapaikanhakijoiden määrien ennustaminen on vaikeaa.

Vaikka tilanne Suomessa ja monissa muissa EU-maissa on saatu hallintaan, on EU:n ulkorajoilla tilanne edelleen vaikeaa. EU:ssa on varauduttava siihen, että turvapaikanhakijoiden vuosittainen määrä tulee pysymään jatkossakin aiempia vuosia suurempana. Myös uusien maahantuloreittien syntyminen on mahdollista, jolloin turvapaikanhakijoiden määrä saattaa lähteä uudelleen nousuun myös Suomessa.

Vuonna 2015 Suomesta haki turvapaikkaa yhteensä 32 476 henkilöä. Heistä yksin tulleita alaikäisiä oli 3 024. EU-maiden vertailussa Suomeen saapui vuonna 2015 neljänneksi eniten turvapaikanhakijoita väkilukuun suhteutettuna. Aikaisimpina vuosina hakijamäärät ovat Suomessa olleet 3 000–4 000 hakijan välillä.

Turvapaikanhakijamäärät ovat pienentyneet useissa EU-maissa, joskin joihinkin maihin kuten Saksaan ja Ruotsiin, on edelleen verrattain paljon tulijoita. Suomeen turvapaikanhakijoita saapuu tällä hetkellä noin 50–100 viikossa. Vuoden 2016 tammi-toukokuun aikana turvapaikkaa haki lähes 3 000 henkilöä.

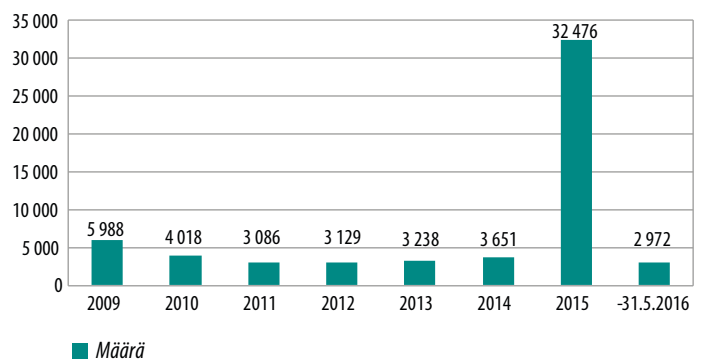
Talousarvion pohjana on käytetty arviota, jonka mukaan vuonna 2016 turvapaikanhakijoita tulisi 10 000 ja vastaava määrä vuosina 2017–2020.

EU-maihin saapuneet turvapaikanhakijat, top-12 maat

	2015	Tammi-huhtikuu 2016
Saksa	476 649	240 665
Unkari	177 130	12 995
Ruotsi	162 877	11 205
Itävalta	81 127	18 597
Italia	77 970	30 725
Ranska	58 900	26 639
Hollanti	44 975	6 975
Belgia	44 760	7 020
Britannia	35 670	13 706
Sveitsi	34 655	10 050
Suomi	32 476	2 610
Norja	31 145	1 215

Lähteet: Eurostat + kansalliset viranomaiset.

Turvapaikkahakemusten määrä Suomessa 2009–2016

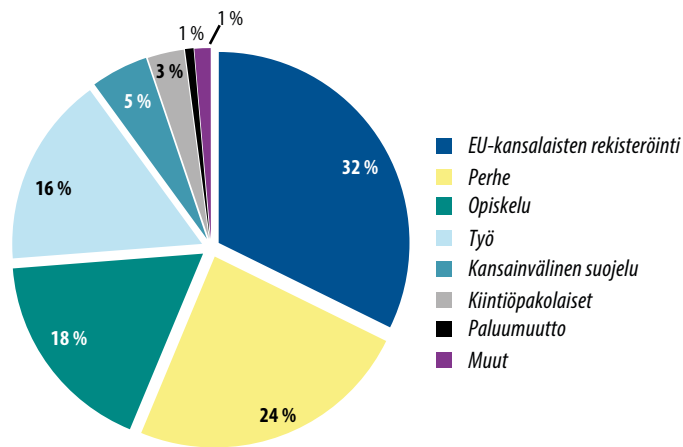
Lähde: Maahanmuuttovirasto

1.2 Suomen väkiluku vähenisi ilman maahanmuuttoa

Luonnollinen väestönkasvu Suomessa on pienentynyt jo useamman vuoden peräkkäin eli syntyneiden määrä on pienempi kuin kuolleiden. Suomen väkiluku jopa väheni tammihelmikuun 2016 aikana, mutta maalishuhtikuussa väkiluku kääntyi kasvuun maahanmuuton ansiosta.

Vuoden 2015 ennätysasu turvapaikanhakijamäärä lisää myös oleskeluluvan saaneiden ja Suomeen asettuvien henkilöiden määrää. Tämä kasvu ei näy vielä väestötilastoissa suurena muutoksena. Viiveeseen vaikuttaa muun muassa kuntaan siirtymisen hitaus, jolloin väestörekisteriin kirjautuminen voi viivästyä. Henkilö tilastoidaan maahan muuttaneeksi ja lasketaan väkilukuun vasta kun hänelle on myönnetty kotikunta. Käytännöt kotikunnan kirjaamisesta saattavat vaihdella maistraateittain.

EU-kansalaisen rekisteröinnit ja kolmansien maiden kansalaisille myönnetty ensimmäiset oleskeluluvat hakuperusteittain vuonna 2015

Lähde: Maahanmuuttovirasto ja poliisi

Perinteisesti valtaosa Suomeen muuttavista henkilöistä on muita kuin turvapaikanhaun kautta oleskeluluvan saaneita tai kiintiöpakolaisia. Suomeen muutetaan pääasiassa työn, perheen tai opiskelun takia.

Hallitus edistää Suomen työllisyyttä ja julkistaloutta vahvistavaa, huoltosuhdetta kohentavaa sekä talouden kansainvälistymistä edistävää työvoiman maahanmuuttoa. Suomen hyvä maine on osa kilpailukykyämme: maineen perustana ovat muun muassa turvallinen yhteiskunta, laadukas koulutusjärjestelmä, toimivat julkiset palvelut ja puhdas ympäristö.

Viime vuonna ensimmäisiä oleskelulupia myönnettiin työnteon perusteella hieman aiempaa enemmän. Valtaosan Suomeen töihin tulevista ei tarvitse hankkia oleskelulupaa, sillä he saapuvat Suomeen vapaan liikkuvuuden puitteissa EU- ja ETA-alueelta. Myöskään EU:n ulkopuolisista maista tulevien kausityöntekijöiden ei tarvitse hakea oleskelulupaa työntekoa varten.

Paluumuuttajista suurin osa on tähän saakka ollut inkerinsuomalaisia. 1990-luvun alussa käynnistynyt inkerinsuomalaisten paluumuutto on päättymässä kesällä 2016. Reilussa 20 vuodessa Suomeen on muuttanut noin 30 000 inkerinsuomalaista. Vastaisuudessa inkerinsuomalaisiin sovelletaan samoja oleskeluluvan myöntämisperusteita kuin muihinkin oleskeluluvan hakijoihin.

2 Maahanmuuttopolitiikalla reagoidaan muuttuneeseen tilanteeseen

Suomen maahanmuuttopolitiikka perustuu nykyiseen hallitusohjelmaan, hallituksen maahanmuuttoliittisiin toimenpiteisiin ja turvapaikkapoliittiseen toimenpideohjelmaan. Maahanmuuttopolitiikan ja lainsäädännön valmistelun lähtökohtina ovat Suomen perustuslain perusoikeussäännökset, EU-lainsäädäntö ja Suomen ratifioimat kansainväliset ihmisoikeus- ja muut sopimukset.

Hallitus reagoi nopeasti syksyllä 2015 muuttuneeseen turvapaikanhakijatilanteeseen. Hallitus perusti maahanmuuton ministeriryhmän, jonka tehtävänä oli muodostaa ja ylläpitää tilannekuvaa turvapaikanhakijatilanteesta sekä seurata kotoutumisen edistymistä. Lisäksi sisäministeriöön perustettiin kriisijohtamisen ryhmä johtamaan turvapaikanhakijoiden nopeasta kasvusta syntyneitä tilannetta Suomessa. Työskentelyyn ovat osallistuneet eri hallinnonalat sekä Suomen Punainen Risti. Ryhmän tehtävänä on sopia toimenpiteistä, joilla varmistetaan että maahantulo pysyy hallittuna.

Sipilän hallitus on panostanut ennen kaikkea turvapaikkaprosessin tehostamiseen ja nopeuttamiseen. Lähtökohtana on turvapaikkamenettelystä vastaavien viranomaisten hyvä yhteistyö ja turvapaikkaprosessin eri vaiheiden tehokkuus. Maahanmuuttoviraston turvapaikkayksikössä käsitellään parhaillaan turvapaikkahakemuksia noin 550 henkilön voimin, ja tavoitteena on purkaa menneen syksyn hakemusruuhka kuluvan vuoden elokuun loppuun mennessä. Tavoitteena on, että vuoden loppuun mennessä Maahanmuuttovirasto on käsitellyt 45 000 hakemusta.

Tällä hetkellä turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmässä on yli 1 800 oleskeluluvan saanutta henkilöä, joiden tulisi nopeasti saada kuntapaikka ja siirtyä kotouttamisen piiriin. Tähän saakka tavoiteaikana kuntaan siirtymisessä on pidetty kahta kuukautta, mutta käytännössä se on lähes kaksinkertaistunut. On yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti järkevää, että oleskeluluvan saaneet henkilöt siirtyvät mahdollisimman pian kuntaan, jolloin varsinainen kotoutuminen voi alkaa.

2.1 Valmisteilla ennätysmäärä lakimuutoksia

Maahanmuutto-osastolla on käynnissä useita turvapaikanhakijatilanteeseen ja laillisen maahanmuuton edistämiseen liittyviä lakihankkeita. Seuraavassa esitellään neljä tällä hetkellä ajankohtaista ja keskustelua herättänyttä hanketta.

Suomi haluaa houkutella ulkomaisia yrittäjiä, sijoittajia ja huippuosaamista

Työvoiman maahanmuuttoa ja kansainvälisyyttä pidetään hyvänä ja tavoiteltavana asiana. Suomi kilpailee muiden länsimaiden kanssa sijoituksista, osaajista ja työvoimasta. Sisäministeriö on asettanut selvityshankkeen, jossa kehitetään Euroopan unionin ulkopuolisista maista tulevien sijoittajien, yrittäjien ja erityisasiantuntijoiden oleskelulupajärjestelmää. Taustalla ovat muutokset suomalaisessa ja eurooppalaisessa yritysmaailmassa. Suuri osa uusista työpaikoista syntyy nykyisin suuryritysten sijaan pieniin ja keskisuuriin kasvuyrityksiin. Näistä enemmistö on teknologia- ja innovaatioperusteisia kasvuyrityksiä.

Hankkeessa selvitetään paras tapa helpottaa ulkomaalaisten kasvuyrittäjien maahanmuuttoa yhtiömuodosta riippumatta. Lisäksi halutaan mahdollistaa oleskeluluvan myöntäminen

henkilöille, jotka sijoittavat Suomessa toimiviin yrityksiin. Hankkeessa myös sujuvoitetaan ja selkeytetään yritysten tarvitsemien huippuosaajien oleskelulupajärjestelmää.

Monissa maissa on kehitetty oleskelulupalainsäädäntöä ulkomaalaisten sijoittajien, kasvuyrittäjien ja huippuosaajien houkuttelemiseksi maahan. Suomen lainsäädäntö ei tällä hetkellä mahdollista oleskeluluvan myöntämistä Suomeen kohdistuvien sijoitusten perustella. Myös yrittäjien oleskelulupajärjestelmässä on puutteita.

Suomeen kohdistuvien sijoitusten perusteella myönnettävissä oleskeluluvassa olisi käytännössä kyse siitä, että jatkossa kolmannen maan kansalainen, joka haluaa sijoittaa Suomeen, voisi myös asua täällä. Tällä hetkellä oleskelulupaa ei ole mahdollista saada pelkästään sijoitusten perusteella, vaan hakijalla on oltava esimerkiksi työpaikka tai perheenjäseniä Suomessa. Hanke on aloitettu huhtikuussa 2016. Tavoitteena on, että hallituksen esitys annetaan syksyllä 2017.

Lisätietoa hankkeesta: www.intermin.fi/fi/lainvalmistelu/yrittajien_ja_erikoisosaaajien_oleskeluluvat Hankkeen etenemistä voi seurata myös Twitterissä tunnisteella #ulkomaisetosaajat.

Perheenyhdistämisen kriteerien tiukentaminen

Perheenyhdistämisen edellytysten tiukentamista koskeva hallituksen esitys (HE 43/2016) annettiin eduskunnalle huhtikuussa. Esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislain muuttamista siten, että jatkossa kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saavan henkilön perheenyhdistämisen edellytyksenä olisi tietyin poikkeuksin riittävä toimeentulo. Toimeentuloedellytys koskisi jatkossa myös perheitä, jotka on muodostettu ennen perheenkokoajan Suomeen tuloa. Kuten voimassaolevan ulkomaalaislain mukaan jo nytkin, toimeentuloedellytyksestä tulisi poiketa yksittäistapauksessa, jos poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu sitä vaatii.

Esityksen tavoitteena on hallita maahanmuuttoa ja vähentää maahanmuuton kustannuksia. Turvattu toimeentulo oleskeluluvan edellytyksenä auttaa varmistamaan, että ulkomaisen henkilön ja tämän perheenjäsenen maassa oleskelu ei rasita maan julkista taloutta kohtuuttomasti. Tavoitteena on myös edistää kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saavien perheenkokoajien kykyä vastata perheensä toimeentulosta, ja näin helpottaa perheenjäsenten asettumista yhteiskuntaan. Työllistyminen on erittäin tärkeää kotoutumisen näkökulmasta.

Hanke perustuu hallitusohjelmaan ja hallituksen hyväksymään turvapaikkapoliittiseen toimenpideohjelmaan. Taustalla on myös kiihtynyt turvapaikanhakijoiden määrän ennätysmäinen kasvu ja tilanteesta seuranneet muutokset kansainvälisessä toimintaympäristössä ja tarve tarkistaa kansallisen lainsäädännön tilaa ja vetovoimaisuutta suhteessa muihin EU-jäsenvaltioihin. Vuonna 2015 kansainvälistä suojelua saavien perheenjäsenet jättivät 770 oleskelulupahakemusta. Maahanmuuttovirasto on suuntaa-antavasti arvioinut, että vastaava luku vuodelle 2016 olisi 17 000. Oletettavissa on, että perheenjäsenten oleskelulupahakemusten määrä tulee nousemaan merkittävästi lähivuosina.

Voimassaolevan ulkomaalaislain mukaan perheenyhdistämisen edellytyksenä on pääsääntöisesti turvattu toimeentulo. Kansainvälistä suojelua saaneiden perheenjäsenet ovat muodostaneet tästä poikkeuksen, jos perhe on muodostettu ennen kuin perheenkokoajan on saapunut Suomeen. Niin kutsutuille uusille perheenjäsenille asetettiin toimeentuloedellytys vuonna 2010, muiden tiukennusten ohella. Sen jälkeen perheenyhdistämisen edellytyksiä on kiristetty vuonna 2012, jonka jälkeen perheenkokoaja ei enää voinut laittaa perheenjäsenen oleskelulupahakemusta vireille.

EU:n perheenyhdistämisdirektiivi annettiin vuonna 2003. Direktiivi mahdollistaa toimeentuloedellytyksen asettamisen. Direktiivi pantiin kansallisesti täytäntöön vuonna 2006, mutta Suomi ei tuolloin ottanut täytäntöön jo käytössä olleen toimentuloedellytyksen lisäksi direktiivin muita valinnaisia lisäedellytyksiä, jotka ovat muun muassa kotouttamis-, asunto-, asumisaikavaatimus-, vähimmäisikää koskeva vaatimus ja sairastamisuvaatimus.

Suomen ja Pohjoismaiden kansalaisten perheenjäsenille asetettava toimeentuloedellytys jätettiin pois hallituksen lopullisesta esityksestä lausuntokierroksen jälkeen. Parhailtaan ollaan käynnistämässä tutkimushanketta, jossa selvitetään perheenyhdistämisdirektiivin sisältämien lisäedellytysten vaikutuksia kansainvälistä suojelua saaviin sekä vaikutuksia, joita toimeentuloedellytyksen asettamisella olisi Suomen ja pohjoismaiden kansalaisille. Tutkimus rahoitetaan valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan rahoituksella (VN TEAS).

Aikaisemmin kansainvälistä suojelua saavan henkilön perheenjäsen sai oleskeluluvan maksutta. Oleskelulupahakemukset ovat pääsääntöisesti maksullisia, mutta kansainvälistä suojelua

saavan ulkomaalaisen perheenjäsenen oleskelulupahakemuksen maksuttomuus on ollut poikkeus. Edellytyksenä on ollut, että perhe on muodostettu ennen perheenkokoajan Suomeen tuloa. Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuutta koskevaa sisäministeriön asetusta muutettiin toukokuussa siten, että myös nämä hakemukset tulivat maksullisiksi. Hakemusten käsittelymaksuista kerättävillä tuloilla voidaan ainakin osittain kattaa resurssitarpeet, joita perheenjäsenten oleskelulupahakemusten kasvava määrä aiheuttaa.

Lisätietoa hankkeesta: www.intermin.fi/fi/lainvalmistelu/perheenyhdistaminen

Maahanmuuttovirastolle siirtyvät tehtävät poliisilta ja Rajavartiolaitokselta

Eduskunnassa on myös parhaillaan käsitellyssä hallituksen esitys (HE 64/2016), jossa ehdotetaan tiettyjen maahanmuuttohallinnon tehtävien siirtoa poliisilta ja Rajavartiolaitokselta Maahanmuuttovirastolle. Maahanmuuttoviraston rooli ulkomaalaisasioista vastaavana viranomaisena vahvistuu. Siirron myötä kukin viranomainen voi keskittyä ydintehtäviinsä.

Ulkomaalaisten oleskeluoikeuteen ja matkustusasiakirjoihin sekä kansalaisuusasioihin liittyvät tehtävät siirtyisivät kokonaisuuden Maahanmuuttovirastolle. Maahanmuuttovirasto vastaisi jatkossa kaikista ulkomaalaisten lupa-asioista.

Turvapaikkatutkinta siirtyi poliisilta Maahanmuuttovirastolle jo maaliskuussa 2016. Maahanmuuttoviraston lupa-asioiden toimipisteitä perustetaan yhdeksälle paikkakunnalle, koska hakemuksia ei voi enää jättää poliisiasemilla. Asiakaspalveluun ja lupa-asioihin keskittyvät toimipisteet perustetaan Helsinkiin, Lappeenrantaan, Turkuun, Lahteen, Tampereelle, Vaasaan, Kuopioon ja Ouluun sekä Rovaniemelle. Toimipisteissä ei käsitellä turvapaikkahakemuksia tai -asioita.

Maahanmuuttovirasto tekee turvapaikkatutkinnan ja -puhuttelun yhdellä tapaamisella: samalla kertaa selvitetään hakijan henkilöllisyys, miten ja mitä reittiä hän on saapunut maahan sekä mahdolliset perusteet kansainvälisen suojelun myöntämiselle.

Poliisille ja Rajavartiolaitokselle jäisi päätösten tiedoksi antamiseen, maasta poistamiseen ja ulkomaalaisvalvontaan liittyviä tehtäviä. Turvapaikka-asioissa siirto olisi osittainen, jolloin poliisille ja Rajavartiolaitokselle jäisi niiden ydintehtäviin kiinteästi liittyviä tehtäviä.

Lainmuutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2017 alussa, mutta turvapaikka-asioiden osalta säännöksiä sovellettaisiin jo aiemmin, kuitenkin aikaisintaan heinäkuussa 2016.

Lisätietoa hankkeesta: www.intermin.fi/fi/lainvalmistelu/ulkomaalaislupa-asioiden_siirto_maahanmuuttovirastolle

Humanitaarisen suojelun lupakategorian poistaminen

Eduskunta hyväksyi huhtikuussa lakimuutoksen (EV 38/2016 vp), jonka myötä humanitaarisen suojelun lupakategoria poistui ja jatkossa kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan vain turvapaikkaa tai toissijaista suojelua.

Humanitaarinen suojeleminen on ollut puhtaasti kansallinen suojelukategoria, johon ei liity kansainvälisistä sopimuksista tai EU-lainsäädännöstä tulevia velvoitteita. Humanitaarista suojelua on viime vuosina myönnetty vain harvoin. Tämä johtuu muun muassa siitä, että EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan henkilöt, joille humanitaarista suojelua oli alun perin tarkoitettu, kuuluvat pääasiassa toissijaisten suojelun piiriin.

Lisätietoa hankkeesta: www.intermin.fi/fi/lainvalmistelu/uuuut_lainvalmisteluhankkeet/kansainvalinen_suojeleminen

2.2 Monet turvapaikanhakijat ovat poistuneet maasta vapaaehtoisesti

Ulkomaalaislain mukaisesti palauttamisella tarkoitetaan maasta poistamismenettelyä, jonka aikana pääsyn epäämisen, käännättämisen- tai karkottamispäätöksen saanut henkilö joko poistuu maasta vapaaehtoisesti tai hänet poistetaan maasta. Hallituksen turvapaikkapolitiisessa toimenpideohjelmassa korostetaan palautusten tehostamisen merkitystä: tiedoksiantoa, maasta poistamista ja siihen liittyvää viranomaisyhteistyötä.

Paluita ja palauttamisia pyritään tehostamaan muun muassa sopimusneuvotteluin Irakin, Afganistanin ja Somalian kanssa. Poliisi on tehostanut toimintaansa monella tapaa. Maaliskuun alusta resursseja vapautui palautuksiin, kun turvapaikkatutkinta siirtyi poliisilta Maahanmuuttovirastolle. Lisäksi sisäministeriö on kohdentanut poliisitoimelle lisäämäärärahoja palautusten jouduttamiseksi. Tämän ja viime vuoden aikana poliisi on poistanut maasta kaikkiaan noin 5 500 henkilöä.

Poliisin maasta poistamien henkilöiden ohella myös avustettuna maasta poistuneiden ja omaehtoisesti palanneiden henkilöiden määrät kasvoivat vuonna 2015. Turvapaikkaprosessissa olleita arvioidaan tämän ja viime vuoden aikana palanneen omaehtoisesti useita tuhansia.

Vastaanottokeskuksen myöntämällä vapaaehtoisen paluun tuella palanneiden määrä oli vuoden 2015 aikana 634 ja vuoden 2016 toukokuun loppuun mennessä 591. Heinäkuusta 2015 alkaen vapaaehtoinen paluu vakiinutettiin suunnitellusti osaksi Maahanmuuttoviraston ja vastaanottokeskusten lakisääteisiä tehtäviä. Tätä ennen vapaaehtoisia paluita toteutti Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM EU-hankerahoituksen turvin. IOM toimii edelleen yhteistyössä Maahanmuuttoviraston kanssa paluiden käytännön järjestelyissä.

Suomi pitää välttämättömänä tehokasta ja toimivaa palautuspolitiikkaa

Viime aikoina EU-politiikassa on ollut vilkasta erityisesti neuvoston ja komission paluuseen ja takaisinottoon liittyvissä työryhmissä. Uusia aloitteita on tehty esimerkiksi palautusten toimeen-

panoon, EU-takaisinottosopimuksiin sekä kolmansien maiden kansalaisten matkustusasiakirjoihin ja kolmansien maiden kanssa tehtävään palauttamisyhteistyöhön liittyen. Jäsenvaltiot ovat antaneet ja antavat aktiivisesti asiantuntija-apua EU:n virastoille (kuten Rajaturvallisuusvirasto Frontex ja turvapaikka-asioiden tukivirasto Easo) paluun ja takaisinottamisen osalta.

Suomen kanta on, että turvallisiin alkuperämaihin liittyvä EU-asetus antaisi osaltaan signaalia siitä, missä tapauksissa turvapaikkaa ei kannata lähteä hakemaan. Kaikki laittomasti EU:n alueelle saapuvat tulee rekisteröidä, jonka jälkeen laittomista maahantulijoista tulee nopeasti erottaa kansainvälistä suojelua tarvitsevat, ja muut on tehokkaasti ja pikaisesti palautettava lähtö- tai kauttakulkumaihin.

EU:n ja kolmansien maiden kanssa käytäviä palauttamista ja takaisinottoa koskevia neuvotteluja tulee jatkaa ja vireillä olevat takaisinottoneuvottelut tulee saattaa päätökseen. Suomen näkökulmasta keskeisiä lähtömaita ovat Irak, Afganistan ja Somalia. Myös uusia neuvotteluja keskeisten kolmansien maiden kanssa tulee aloittaa.

3 Turvapaikanhakijatilanteen taloudelliset vaikutukset

Syksyn 2015 turvapaikanhakijatilanne lisäsi valtion vastaanoton menoja vuoteen 2014 verrattuna noin 100 miljoonalla eurolla. Lisäksi Tornioon perustettiin järjestykeskus, jotta maahantulijat voitiin rekisteröidä ja sijoittaa edelleen eri puolilla maata sijaitseviin vastaanottokeskuksiin. Vuoden 2015 lopussa aikuisille tarkoitettuja vastaanottokeskuksia oli toiminnassa 144 ja alaikäisille ilman huoltajaa tuleville 68 keskusta, kun vuonna 2014 yksiköiden määrä oli yhteensä 28.

Maahanmuuttoviraston tilinpäätöksen mukaiset turvapaikanhakijoiden vastaanottomenot olivat viime vuonna yhteensä 168,2 miljoonaa euroa, kun vastaavat menot vuonna 2014 olivat vain noin 62 miljoonaa euroa. Vastaanotto toiminnan kokonaiskustannusten suurimpien menoueräluokkien jakauma vuonna 2015:

Kiinteistömenot	22,6 %
Henkilöstömenot	21,3 %
Vastaanottoraha	16,0 %
Palveluiden ostot	15,6 %
Terveystoiminta	9,4 %

Turvapaikanhakijoiden määrien pienentyessä on Maahanmuuttovirasto kuluvan vuoden aikana sopeuttanut vastaanottokeskusverkostoa ja vähentänyt noin 16 000 vastaanottoa paikkaa keskuksia lakkauttamalla tai keskusten majoituskapasiteettiä pienentämällä. Vastaanottojärjestelmän sopeuttamistoimet tulevat jatkumaan, mikäli turvapaikkapäätöksiä tehdään jatkossakin tavoiteajassa.

Maahanmuuttoviraston tehtävänä on vastata siitä, että vastaanottojärjestelmän majoituskapasiteetti vastaa turvapaikanhakijoiden määriä ottaen huomioon myös sen, että vastaanottojärjestelmän piiristä poistetaan turvapaikkapäätöksenteon, kuntiin siirtymisen ja maasta poistumisen etenemisen myötä.

Jotta prosessi olisi mahdollisimman sujuvaa, Maahanmuuttovirasto on useita vuosia kehittänyt sisäisiä toimintatapojaan, kuten turvapaikkapuhutteluja ja turvapaikkapäätöksentekoa. Sujuvuutta on edistänyt myös se, että turvapaikkamenettelyn al-

kuvaiheen tehtäviä on keskitetty poliisilta ja Rajavartiolaitokselta Maahanmuuttovirastolle. Vireillä on muitakin lainsäädäntömuutoksia, jolla turvapaikkamenettelyn kustannuksia voidaan alentaa.

Älykäs Maahanmuuttovirasto -hankkeella pyritään edistämään koko maahanmuuttohallinnon käyttämän asiankäsitteilyjärjestelmän digitalisaatiota ja automaatiota sekä lisäämään itsepalvelua. Tällä tavoitellaan tuottavuuden kasvua. Tehokkaassa turvapaikkaprosessissa saavutettava säästö riippuu kuitenkin turvapaikanhakijamäärien kehitymisestä sekä prosessin muista vaiheista, kuten esimerkiksi siitä, kuinka nopeasti oleskeluluvan saaneet siirtyvät kuntiin ja kuinka tehokkaasti kielteisen päätöksen saaneet poistetaan maasta.

4 EU-toimet

Maahanmuutto on noussut EU-politiikan keskeiseksi teemaksi Välimeren kriisiytyneen pakolaistilanteen ja Etelä-Eurooppaan kohdistuvan voimakkaan maahanmuuttopaineen seurauksena. Muuttoliikkeestä on tullut EU:lle keskeinen sisä- ja ulkopoliittinen kysymys, joka vaatii niin unionilta kuin sen jäsenmailtakin uudenlaista ajattelua ja toimintatapoja. EU-tasolla on pyritty aktiivisesti usein eri toimenpitein hakemaan muuttoliikekriisiin ratkaisua.

4.1 Euroopan muuttoliikeagenda

Toukokuussa 2015 Euroopan komissio julkaisi Euroopan muuttoliikeagendan sekä täytäntöönpanopaketin, jonka sisältämällä välittömällä ja pidemmän aikavälin toimilla pyrittiin muuttoliikkeen kokonaishallinnan parantamiseen. Tiedonannon taustalla olivat erityisesti Välimerellä tapahtuneet suuronnettomuudet, joissa menehtyi tuhansia ihmisiä.

Muuttoliikeagendassa esitettiin välittöminä toimina muun muassa EU:n sisäisiä siirtoja, eli Italiaan ja Kreikkaan saapuvien 40 000 turvapaikanhakijan siirtämistä muihin jäsenmaihiin tietyin jakokriteerein sekä 20 000 henkilön uudelleensijoittamista EU:n ulkopuolelta suoraan EU:n alueelle. Lisäksi komissio esitti EU:n toimintasuunnitelman ihmissalakuljetuksen torjumiseksi ja EU:n läsnäolon vahvistamiseksi Välimerellä. Käytännössä tällä tarkoitetaan Euroopan rajaturvallisuusvirasto Frontexin koordinoimien merivalvontaoperaatioiden toiminta-alueen laajentamista ja rahoituksen lisäämistä.

Syyskuussa Euroopan komissio antoi jälleen uusia ehdotuksia siitä, miten muuttoliikettä voitaisiin hallinnoida paremmin ja kuinka EU:n sisäistä solidaarisuutta ja taakanjakoa voitaisiin edistää. Muuttoliikeagendan toinen täytäntöönpanopaketti sisälsi muun muassa ehdotukset EU:n sisäisistä siirroista, eli 120 000 turvapaikanhakijan siirtämisestä erityisen paineen kohteeksi joutuneista jäsenvaltioista muihin jäsenvaltioihin sekä pysyvän kriisitilanteen siirtomekanismin luomisesta. Lisäksi komissio ehdotti EU:n yhteistä turvallisten lähtömaiden luetteloa, palauttamista koskevaa toimintasuunnitelmaa ja palauttamiskäsikirjaa sekä 1,8 miljardin euron suuruisen Afrikka-hätärahaston perustamista.

4.2 Suomi aktiivisena EU:n sisäisissä siirroissa

Komission esityksen pohjalta oikeus- ja sisäasioiden ministerineuvosto teki kesällä 2015 päätöksen turvapaikanhakijoiden sisäisistä siirroista sekä kiintiöpakolaisten uudelleensijoittamisesta. EU-maiden sisäministerit sopivat heinäkuussa yhteensä 32 256 turvapaikanhakijan siirtämisestä EU:n sisällä. Suomen kahdelle vuodelle jakautuva osuus on yhteensä 792 henkilöä. Syyskuussa 2015 sisäministerit päättivät 120 000 turvapaikanhakijan siirtämisestä Kreikasta ja Italiasta muihin EU-maihin. Suomen osuus tästä määrästä on noin 2 400 turvapaikanhakijaa kahden vuoden aikana. Tavoitteena on, että henkilöiden uudelleensijoittamisella päästäisiin järjestäytyneempään, ennakoitavampaan, humanitaarisempaan ja hallitumpaan maahantuloon.

Sisäiset siirrot ovat käynnistyneet verrattain hitaasti. Suomi on kuitenkin ollut aktiivisesti mukana ja vastaanottanut 1.6.2016 mennessä Italiasta 148 ja Kreikasta 149 henkilöä. Suomen aktiivista roolia kuvastaa se, että kaikista EU-alueella toteutuneista sisäisistä siirroista Suomeen oli suuntautunut 17 %.

EU-maiden sisäministerit sopivat heinäkuussa 2015 myös 22 504 kiintiöpakolaisen uudelleensijoittamisesta EU:n alueella. Suomen osuus tästä on 293 kiintiöpakolaista vuosina 2016 ja 2017. Suomeen oli 23.5.2016 mennessä uudelleensijoitettu 167 syyrialaista. Suomi on korostanut, että myös muiden EU-jäsenmaiden tulisi osallistua yhteisten päätösten täytäntöönpanoon ja osallistua aktiivisesti sisäisiin siirtoihin sekä uudelleensijoittamiseen.

Syyskuussa 2015 otettiin käyttöön Euroopan komission ehdotuksen pohjalta järjestelmä (ns. hotspot-lähestymistapa), jonka tarkoitus on auttaa kohtuuttoman muuttoliikepaineen kohteeksi joutuneita jäsenvaltioita. Lähestymistapa otettiin käyttöön Kreikassa ja Italiassa eniten tulijoita vastaanottavilla alueilla komission, Frontexin ja Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston (EASO) tuella. Hotspot-järjestelykeskuksissa Italiassa ja Kreikassa rekisteröidään ja vastaanotetaan maahantulijat: hakijoista määritellään kansainvälistä suojelua selvästi tarvitsevat, minkä jälkeen heidät voidaan siirtää toisiin jäsenvaltioihin turvapaikkahakemuksen käsittelyä varten.

4.3 EU:n ja Turkin välinen yhteistyö

EU:n ja Turkki sopivat 18.3.2016 julkilausumalla, että 20. maaliskuuta alkaen Turkista Kreikan saarille laittomasti saapuneet uudet tulijat ja sellaiset turvapaikanhakijat, joiden hakemukset jätetään tutkimatta, palautetaan Turkkiin. Menettely on tilapäinen ja sen tarkoitus on puuttua ihmiskuljetukseen ja lopettaa laitton EU:n alueelle tuleminen antamalla selkeä signaali siitä, että laittomasti saapuvat palautetaan takaisin.

Turkki-sopimuksen mukaan EU uudelleensijoittaa Turkista EU:hun yhden syyrialaisen jokaista Kreikan saarilta Turkkiin palautettua syyrialaista kohti (ns. yksi yhdestä -järjestely). Etusija annetaan niille, jotka eivät ole aiemmin tulleet tai yrittäneet tulla EU:n alueelle laittomasti. Julkilausuman täytäntöönpanon edistymisen myötä on saatu selvää näyttöä siitä, että laitton EU:n alueelle tulo on vähentynyt.

4.4 Euroopan turvapaikkalainsäädännön uudistaminen sekä tulevat ehdotukset

Komissio antoi huhtikuun alussa tiedonannon muutosehdotuksista, joita se tulee lähiaikoina esittämään. Esitykset koskevat sekä yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää että laillisen muuton keinovalikoiman lisäämistä ja sitä koskevan sääntelyn muuttamista.

Komissio antoi toukokuun alussa niin sanotun ensimmäisen säädöspaketin, jossa se ehdottaa muutettavaksi turvapaikkahakemuksen käsittelyvastuuta jäsenmaiden kesken määrittävää Dublin-asetusta. Asetusta muutettaisiin niin, että se vastaisi nykyistä paremmin suurten turvapaikanhakijamäärien aiheuttamiin haasteisiin, ja siinä huomioitaisiin paremmin vastuun tasapuolisempi jakautuminen jäsenmaiden kesken.

Komissio ehdotti myös Eurodac-sormenjälkiasetuksen muuttamista ja sitä laajennettaisiin kattamaan myös laittomasti EU:n alueelle tulleiden tiedot. Kolmantena komissio ehdottaa Euroopan turvapaikka-asioiden tukivirasto EASOn uudelleennimeämistä unionin turvapaikkavirastoksi, ja viraston roolin ja toimivaltuuksien vahvistamista. Viraston tehtäviin kuuluisi jatkos-

sa muun muassa yhteisen lähtömaatietoanalyysin kehittämisen koordinoitua sekä yhteisen turvapaikkajärjestelmän seuranta- ja arviointitehtäviä. Virasto myös toimisi entistä enemmän jäsenmaiden tukena.

Toisessa vaiheessa komissio aikoo lisäksi ehdottaa turvapaikkamenettelyyn ja kansainvälisen suojeluaseman määrittämiseen täsmennyksiä, sekä näitä koskevien direktiivien muuttamista asetuksen tasoiseksi sääntelyksi. Pyrkimyksenä on yhdenmukaistaa eri jäsenmaiden turvapaikkasääntöjä. Komissio aikoo ehdottaa muutoksia myös vastaanottodirektiiviin. Myös uudelleensijoittamisesta odotetaan ehdotusta. Lailliseen maahanmuuttoon liittyen komissio antoi 7.6.2016 ehdotuksen erityisosajia koskevan Blue Card -direktiivin uudistamisesta ja kotouttamisen toimintasuunnitelmasta.

5 Ajankohtaisia tutkimuksia, selvityksiä ja raportteja

Seuraavassa esitellään lyhyesti keskeisiä, viimeaikoina valmistuneita tutkimuksia ja selvityksiä, jotka liittyvät maahanmuuttopolitiikkaan ja sen valmisteluun.

- **Euroopan muuttoliikeverkoston (EMN)** keskeisiä tuotteita ovat vuosittaiset raportit maahanmuuttopolitiikan kehityksestä EU-maissa ja -elimissä sekä erilaiset teematutkimukset. Julkaisut löytyvät sivuilta www.emn.fi
  - **Vuosittainen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa koskeva raportti - Suomi 2015**¹ antaa kokonaiskuvan siitä mitä kehityskulkuja maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan saralla on tapahtunut Suomessa niin lainsäädännön kuin myös käytännön osalta vuonna 2015.
  - **Maahanmuuton tunnusluvut**² -tilastojulkaisuun on koottu Maahanmuuttoviraston, Poliisin ja Rajavartiolaitoksen sekä Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön (IOM) tilastoja vuodelta 2015.
- OECD:n 7.6. julkaisemassa raportissa **Recruiting Immigrant Workers: Europe 2016**³ todetaan, että EU:n tulisi uudistaa työvoiman maahanmuuttopolitiikkaansa ja yksinkertaistaa prosesseja, jotta se saisi globaaleja osaajia ja säilyttäisi pitkällä tähtäimellä kilpailukykyä. Raportin mukaan EU:n alueelle muuttavat henkilöt ovat nuorempia ja vähemmän koulutettuja kuin muihin OECD-maihin muuttavat. Raportissa viitataan EU:n komission tuoreeseen ehdotukseen erityisosaajia koskevan Blue Card -direktiivin uudistamiseksi.

- Migration Policy Institutin selvitys **No Way Out - Making additional migration channels work for refugees**⁴ problematisoi nykyistä liikkuvuutta, jossa salakuljettajat hyötyvät ihmisten ahdingosta. Kirjoittajat ehdottavatkin, että hallitukset - maahanpääsykriteerien kiristämisen sijaan - tarkastelisivat maahanmuuttoprosesseja kokonaisuutena tarjoten turvapaikanhakijoille ja pakolaisille erilaisia mahdollisuuksia maahanmuuttoon (työ, opiskelu, perheenyhdistäminen) tavalla, jossa kaikki osapuolet hyötyisivät.
- Euroopan komission julkaisu **Migration – Facing realities and maximising opportunities: A policy review**⁵ (2016) esittelee EU:n maahanmuuttotilannetta ilmiönä mm. kotoutumisen, tilastojen ja politiikan valossa. Raportissa esitellään 20 suurinta kansainväliseen liikkuvuuteen liittyvää tutkimusprojektia koskien mm. politiikkaa, kotoutumista ja kehitystä. Julkaisussa painotetaan, että maahanmuutto on laaja aihealue eikä sitä voida käsitellä erillisenä osana muista politiikan teemoista. Raportin kirjoittajien näkemyksen mukaan nykyisillä EU:n linjauksilla ei tule olemaan toivottuja tuloksia.
- Tilastokeskus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja Työterveyslaitos julkaisivat poikkeuksellisen laajan **Ulkomaista syntyneitä olevien työ ja hyvinvointi -tutkimuksen (UTH)** vuonna 2015. Aineisto on koottu yli 3 000 henkilöhaastattelusta, jossa haastateltavat ovat olleet ulkomaalaistaustaisia eli sellaisia joiden molemmat vanhemmat ovat syntyneet muualla kuin Suomessa. Tutkimuksessa on huomattava määrä uutta tietoa monista maahanmuuttoon liittyvistä teemoista, kuten maahanmuuton syistä, koulutusrakenteesta, työllisyydestä yms. Tämän kaltaista, koko Suomessa asuvan ulkomaalaistaustaisen väestön kattavaa ja sisällöllisesti yhtä laajaa haastattelututkimusta ei ole aiemmin tehty.

¹ http://www.emn.fi/files/1375/APR_2015_FI.pdf

² http://www.emn.fi/files/1363/EMN_maahanmuuton_tunnusluvut_2015_tumma.pdf

³ http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/recruiting-immigrant-workers-europe-2016_9789264257290-en-jsessionid=3lohphukpmt84.x-oecd-live-02

⁴ <http://www.migrationpolicy.org/research/no-way-out-making-additional-migration-channels-work-refugees>

⁵ https://ec.europa.eu/research/social-sciences/pdf/policy_reviews/ki-04-15-841_en_n.pdf

- UTH-tutkimuksesta saatua aineistoa tullaan hyödyntämään useissa eri tutkimuksissa sekä syventävissä jatkotutkimuksissa. Aineiston on suunniteltu tulevan julkiseen käyttöön vuoden 2017 alusta alkaen. Yksi tällainen UTH-tutkimusta hyödyntänyt on paljon mediahuomiota saanut Kari Laitisen, Pirjo Jukaraisen ja Henrik Bobergin selvitys **Maahanmuutto & turvallisuus - arvioita nykytilasta ja ennusteita tulevaisuudelle**.
- Siirtolaisuusinstituutin julkaisu **Maistraatin tiskiltä tilastoksi - Ulkomaalaisten rekisteröinnin ja tilastoinnin käytännöt Suomessa** kuvaa tilastointia merkittävänä valtiollisena toimintana. Maistraattien käytännöt vaihtelevat ja erilaiset kirjauskulttuurit vaikuttavat lainsäädännön lisäksi siihen, mitä tietoja ihmisistä kirjataan rekisteriin. Kirjauksilla on merkittäviä seurauksia niin ihmisille, joita ne koskevat, kuin myös viranomaistoiminnalle ja väestötilastollekin. Väestörekisteri toimii samanaikaisesti ihmisten hallinnan ja tiedontuotannon välineenä.
- Maahanmuuttajien perheenyhdistämiseen liittyen viimeaikoina on julkaistu useampi teos. Tuorein näistä on kesäkuun alussa julkaistu Saara Pellanderin Helsingin yliopiston väitöskirja **Gatekeepers of the Family: Regulating family migration to Finland**⁶.
- Krister Björklund analysoi teoksessaan **Unaccompanied refugee minors in Finland - Challenges and good practices in a Nordic context**⁷ yksintulleiden alaikäisten vastaanottoa ja integraatiota Suomessa. Tutkimuksessa on kiinnitetty huomiota erityisesti lasten kotoutumiseen sekä tarpeeseen koordinoita lasten ja nuorten kohtaamaa moniviranomaisprosessia.
- Artikkelissa **Aikuisten turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten mielenterveyden ja psyykkisten ongelmien erityispiirteet**⁸ (Snellman, Seikkula, Wahlström & Kurri) tarkastellaan sitä, "millaisia erityispiirteitä liittyy aikuisten turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten mielenterveyteen, psyykkisiin ongelmiin sekä tekijöihin ja prosesseihin niiden taustalla". Artikkelissa esitetään, että turvapaikanhakijoiden mielenterveydellisiä ongelmia kenties selittää liiaksi koetuilla traumaattisilla kokemuksilla. Muun muassa elämäntilanteen pysyvyys, mielekäs tekeminen sekä kokemus itsestä toimijana ehkäisevät mielenterveydellisiä ongelmia merkittävästi.

⁶ <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/162719/gatekeep.pdf?sequence=1>

⁷ <http://www.migrationinstitute.fi/fi/node/1762>

⁸ <http://ojs.tsv.fi/index.php/SA/article/view/48322>

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto

Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET